

Podena

Met mijn blote voeten beroerde ik het hete zwarte zand van het strand voor het kamp. Ik keek uit over de zee. Links van mij, aan het einde van de baai, zag ik het uit slechts een pier bestaande haventje van Sarmi. In dezelfde richting maar veel dichterbij lagen nog steeds de Japanse tanks in de branding te roesten. Voor me was het kleine eiland met het glinsterend witte strandje dat in andere streken vol zou liggen met bruinende lichamen. Veel verder en meer naar rechts waren nog net de contouren van het eiland Wakde te zien, waar in de Tweede Wereldoorlog een vliegveld van de Japanners was geweest. Daar begon ongeveer het Podenablok, dat zich ruim honderd kilometer naar het oosten uitstrekte. En dan nog een heel eind het binnenland in. Het nieuwe concessiegebied was genoemd naar een van de eilanden voor de kust, eilanden waarvan ik hoopte dat die mij goed van pas zouden komen bij de navigatie voor de seismiek. Ik keek de horizon af of ik al een glimp kon ontwaren van de Mutiara, het schip dat Joost voor mij gecharterd had voor de verkenning van het kustgebied. De horizon was leeg, als vrijwel altijd. Ik liep weer terug naar de radiokamer om nog eens te vragen hoe laat het vaartuig uit Jayapura vertrokken was. ‘Belum,’ was het antwoord, nog niet. Wat nu weer? Vanmorgen waren de papieren in orde en zou het schip dan eindelijk afvaren, zo had men mij verteld. Ongetwijfeld weer een voorbeeld van de praktijk dat men in Indonesië bij voorkeur vertelt wat men denkt dat de zich informerende partij wil horen. Nu kwam er weer een dag bij. Al die administratieve rompslomp. Ik verbeet me. Ik leerde veel in deze jaren in Indonesië, en een van de dingen was ongetwijfeld het oefenen van geduld, al zou ik daar nooit in excelleren. Ik bedankte de radiomannen vriendelijk voor hun informatie en toonde geen glimp van irritatie. Ik liep naar het oude kantoorgebouwtje waar eertijds de landmeetkundige afdeling van Delta was gehuisvest en zocht daar Oscar op.

‘Oscar, kami bicara lagi,’ we praten verder.

We gebruikten de tijd die we moesten wachten op de Mutiara met het doornemen van de activiteiten op zee. Oscar had daar geen ervaring mee. Hij wilde zoveel mogelijk leren over seismiek en navigatie. Het probleem was alleen dat ik ook nog nooit een dergelijk project geleid had en slechts uit weinig ervaring kon putten. Maar dat verhinderde me niet wat ik wist met hem te delen.

Het Podenablok was een gebied ten oosten van de Mamberamoconcessie. Het mat ongeveer honderd bij honderd kilometer. Er was hier nog nooit naar olie gezocht. Het was wat heuvelachtiger dan de delta van de Mamberamori-vier. Dick van Delden had bij de aanvraag bij de autoriteiten bedongen dat in de concessie ook een stuk aangrenzende zee begrepen zou zijn. Dit gaf de mogelijkheid om te beginnen met het schieten van seismiek met een boot. Dat was veel goedkoper dan op land. Daarmee konden we vrij snel een idee krijgen van de structuur van de diepe ondergrond. Op basis hiervan zouden we vervolgens de seismische lijnen in het oerwoud optimaal kunnen plannen. Dit betekende dat de zeeseismiek tot zo dicht mogelijk op de kust zou moeten plaatsvinden om de aansluiting met de toekomstige landseismiek te bewerkstelligen.

Voor seismisch onderzoek op zee had je een schip nodig dat een lange kabel met elektronica achter zich aan sleepte en om de zoveel seconden een luchtkanon onder water af liet gaan. De aldus opgewekte trillingen werden door de aardbodem weerkaatst en weer door de elektronica in de kabel geregistreerd. Om hier wat aan te hebben diende je redelijk precies te weten waar het schip zich bevond, en dus moest er een navigatiesysteem worden opgezet. En daarbij waren er voor het Podenaproject meer dan het gebruikelijke aantal navigatiestations nodig, langs de kust maar ook op de eilanden.

‘Waarom?’ vroeg Oscar.

‘Omdat de snijdingen van de positioneringlijnen anders te scherp worden.’

Ik legde Oscar uit hoe de positie van een schip bepaald werd door afstanden te meten naar navigatiebakens, maar dat deze zich wel onder een minimale hoek moesten snijden omdat anders de positieberekening te onnauwkeurig of vrijwel onmogelijk was. Ik schetste het voor op papier, schreef een paar wiskundige verbanden op en het begon hem te dagen.

‘Okay, daarom wil je naar al die eilanden, Wakde, Podena, Jamna.’

‘Precies.’

Al een week waren we weer in Sarmi, in het vertrouwde kamp waar Bram nu de scepter zwaaide en waar koortsachtig werd gebouwd ter voorbereiding op de boringen. We leefden nu met negen man in het barakkencomplex dat tientallen medewerkers kon huisvesten. Bram had al weer honderd man uit het dorp aan het werk om extra loodsen te bouwen, het vliegveld te verlengen en uit te breiden, meer luchtkoelinstallaties aan te brengen, een nieuwe eetzaal neer te zetten. Ook was een nieuw badmintonveldje aangelegd, waar we elke dag om 5 uur na het werk gebruik van maakten. En belangrijk, het eten was goed, meer Indonesisch georiënteerd, beter dan de treurige hap uit de Australische Deltatijd.

In Jayapura, driehonderd kilometer verderop, was het onrustig. Via de radiokamer kregen we dagelijks meldingen over wat daar aan de hand was. Er waren rellen geweest tussen Buginezen uit Zuid-Sulawesi en Papoea's. Er waren 27 Papoeasoldaten gedeserteerd uit het Indonesische leger. Het leger had er vier gedood, enkele hadden zich overgegeven maar de rest was voortvluchtig. De OPM had in het centrum van Jayapura brutaal de vlag gehesen van een vrij Papoea, de Morgenster. Ze durfden. Onder de expats was dit het gesprek van de dag in het kamp. De Indonesiërs meden het onderwerp. Volgens Bram bevond zich onder de mensen die in en rond het kamp voor hem aan het werk waren een tiental OPM'ers. Ik kende er enkele van. Anderen zoals Lucky Bless, die zich net als tijdens de seismiek een baantje in de bewaking had verworven, waren op zijn minst sympathisant.

Eindelijk, twee dagen later, kwam de Mutiara opdagen. Het bleek een klein vrachtscheepje, tweehonderd ton, dertig meter lang. Mijn expeditie langs de kust kon nu beginnen. Er gingen twee kleine boten met buitenboordmotoren mee, deze werden gesleept. Oscar was er natuurlijk, maar ook Tinus uit Menado, Connie, de bootzman, Obet, de assistent-bootzman, Constan, de mecaniciën, en Andreas, de kok, ook van de partij. Behalve Oscar en Tinus waren het allen Papoea's. Daarnaast moesten er, ik kon daar niet onderuit, drie Javaanse soldaten mee aan boord. Het Podenablok was tenslotte mogelijk OPM-gebied en gezien de recente onlusten was extra voorzichtigheid geboden. Het stuitte mij echter tegen de borst om met een gewapende escorte

mijn werk te doen. Deze twijfel werd weggedrukt door het vooruitzicht van een fascinerende verkenningstocht langs een ongerept kustgebied met mysterieuze eilanden.

De avond voor ons vertrek hadden we in de voormalige bar, die niet meer in gebruik was, een klein feestje georganiseerd. Bij wijze van afscheid, al zouden we maar een week wegblijven, misschien iets langer. En het brak de sleur van de voorafgaande twee voorbereidingsweken. In de bar bleken de propeller van de Japanse Zero en het samoeraizwaard van de wand verdwenen, vermoedelijk als trofee meegenomen door de Australiërs.

Het eerste doel was Wakde. Op dit eiland hadden de Japanners in de oorlog een vliegveld aangelegd. Daar was stevig om gevochten. De Mutiara ging aan de luwe zijde van het eiland voor anker. Er was daar een baai met diepblauw water, een hagelwit strand en wuivende palmbomen. Met de twee boten gingen we aan land, gewapend met kapmessen, een kaart en wat schetsen. Het was voor Connie en Obet een hele toer om de ondieptes te vermijden en het strand te bereiken. Ik wilde eerst het vliegveld proberen te vinden. Hier had de Australische triangulatiedienst in het kader van de ontwikkelingssamenwerking in de jaren zestig satellietmetingen uitgevoerd. Aan mijn bezoek aan de professor in Bandung had ik een schets met de geografische coördinaten overgehouden. Als we dit peilmerk terug konden vinden dan zou dat een mooi beginpunt zijn voor het netwerk aan punten dat langs de kust moesten komen. Obet was bekend op Wakde en liep met zijn kapmes voorop. We baanden ons een weg door het dichte bos. Na een halfuur kwamen we bij een langgerekt open terrein. De ondergrond was weliswaar begroeid, maar daaronder bevonden zich lange stroken brokkelig beton. Dit moest het vliegveld zijn geweest. Langs de bosrand stond een groepje eenvoudige huizen op palen. Ik haalde mijn mapje met schetsen tevoorschijn, bestudeerde deze en probeerde een relatie te leggen met wat ik om me heen zag. Na een paar keer met een kompas heen en weer gelopen te hebben stelde ik vast waar het peilmerk zich ongeveer zou moeten bevinden. Hier zochten Oscar en ik de omgeving af, maar er was niets dat op een triangulatiepunt leek, een betonnen paaltje. Obet was ondertussen naar de huizen gelopen om met de nieuwsgierige bewoners een praatje te gaan maken. Hij kwam met de Papoea's aangelopen. 'Tuan, datang ke rumah,' zei hij, kom mee naar het huis. We volgden het gezelschap terug naar de woningen. Daar aangekomen doken twee Papoea's een van de huizen

in. Even later kwamen ze samen naar buiten, een langwerpig rond stuk beton meetorsend. De witte verf zat er nog gedeeltelijk op. Trots legden ze dit voor ons neer. Obet vertelde dat het peilmerk de dorpsbewoners in de weg had gestaan. Ze hadden het daarom weggehaald maar wel jarenlang netjes in hun huis bewaard voor het geval de overheid het ooit nog eens nodig mocht hebben. Oscar en ik keken elkaar aan. Beleefd legde Oscar uit dat het merk nu helaas voor ons geen waarde meer had aangezien de precieze plek verloren was gegaan. We bedankten de dorpelingen voor hun zorgzaamheid en overlegden over het vervolg van onze verkenning.

‘Obet, hoe komen we op het hoogste punt van het eiland?’

Wakde was geen groot eiland, misschien een paar kilometer lang. Maar het had wel een heuvel van meer dan honderd meter hoog. Dichtbegroeid, steil hier en daar. We baanden ons op goed geluk een weg naar boven. Er waren vanzelfsprekend geen paden. Mijn T-shirt was nat van het zweet toen we op een plateau kwamen dat de top van de heuvel zou kunnen zijn. Ook hier was het woud nog dicht. Het vereiste een uitgebreide verkenning onder raadpleging van het kompas om zeker te stellen dat, mits er voldoende bomen waren gekapt, je vanuit die plek vrij zicht zou hebben op het oostelijke kustgebied. Dan zou het een prachtige plek zijn voor een navigatiebaken. Om de plek te markeren kaptten we een paar bomen om. Tinus zou hier later teruggaan om er een open plek van te maken met een helipad, eerst voor satellietmetingen en later om het in te richten als navigatiestation. Terug bij de boten namen we een verkoelende duik in het heldere blauwe water.

Op de Mutiara bleek, nadat we ons met onze plakkerige lijven aan boord hadden gehesen, dat de achterblijvers hun tijd goed besteed hadden met de visvangst. Bij het avondmaal was er een overdaad aan verse vis, zonder veel finesse klaargemaakt door Andreas, maar desalniettemin uitstekend te eten. De avond bleven we aan dek. Een uitbundige sterrenhemel, een halve maan, verder was alles inktzwart, geen lichtje ergens te bekennen, monotoon geklots van het water, de volstrekte afwezigheid van muskieten. De Indonesiërs rookten hun kreteksigaretten. Sommigen speelden domino.

‘Sekakmat!’ zei Oscar met een schuine grijns naar mij.

‘Apa?’ antwoordde ik verbaasd.

Hij had zijn dame met een lange zet op mijn achterlijn geplaatst. Het duurde even voordat het tot mij doordrong dat ik dit gevaar weliswaar met

mijn toren kon keren, maar dat daarna Oscar met looper en toren vrij spel had om mij mat te zetten. Er restte mij niets dan mijn koning om te tikken. Batakkers waren goede schakers. Dat had Max Euwe ook ondervonden tijdens een legendarisch bezoek aan Medan, waar hij genoeg moest nemen met remise tegen de plaatselijke schaakkampioen.

De kapitein had mij de brug als slaappleaats aangeboden. Toen ik iets over mijn arm voelde lopen, zat ik onmiddellijk rechtop. Het bleek een rat te zijn. Ik bedacht mij niet en sleepte mijn matras naar het dek waar de anderen ook lagen. Ook de rest van de reis zou ik geen gebruik meer maken van mijn voorkeurspositie.

De volgende dag gingen we anker op en wendden de steven oostwaarts. We zouden vervolgens systematisch de kust verkennen. De bedoeling was om geschikte plekken te vinden voor navigatiestations voor de seismiek en andere meetpunten. Omdat het seismische schip zo dicht mogelijk bij de kust zou gaan opereren was er een flink aantal meetpunten nodig. Ik beschikte uitsluitend over een enigszins schetsmatige kaart van de kuststrook, we hadden nog geen luchtfoto's. Op basis hiervan stelde ik vast wat mogelijk interessante plekken zouden kunnen zijn. De Mutiara voer hier zo dicht mogelijk naartoe en ging dan voor anker. Met een of twee boten landden we op het strand van het vasteland of van een eiland. Het nemen van de branding was hierbij meermaals een hachelijke onderneming. Ter plekke waren de belangrijkste vragen of er een helikopter kon landen, of er voldoende zicht was richting zee, of tenminste twee andere punten uit het netwerk te zien waren en of de ondergrond stevig genoeg was voor een betonnen paaltje.

Met de Javaanse soldaten had ik afgesproken dat zij op de Mutiara zouden blijven. Die moest tenslotte ook bewaakt worden. Daarmee kon ik voorkomen dat de plaatselijke bevolking geconfronteerd werd met de aanwezigheid van militairen. Die poetsten ijverig hun wapens en wijdden zich met overgave aan de visvangst.

De kuststrook was zeer dunbevolkt, maar hier en daar waren er kleine kampongs, met name bij de mondingen van rivieren. Toen we als onderdeel van de verkenning bij een dergelijk dorpje landden, namen we de tijd om uitgebreider rond te kijken. Ook wilden we de dorpingen op de hoogte te brengen wat we kwamen doen. De huizen bestonden uit de vertrouwde paalwoningen omgeven door palmbomen en keurige erfjes, afgescheiden door houten hekken. Het

Eiland voor de Podenakust

lag voor de hand dat visvangst hun belangrijkste middel van bestaan was. De mannen hanteerden hierbij voornamelijk pijl en boog, zoals ik al eerder gezien had. De vrouwen bleken er echter een andere methode op na te houden. Ze stonden met tientallen in de ondiepe rivier en stelden zich in een rij op. Door nu met gesloten gelederen in een halve cirkel langzaam naar de oever én naar elkaar toe te lopen, dreven ze de daar zwemmende vissen steeds meer in het nauw. Uiteindelijk probeerden de vissen te ontsnappen door uit het water en over de haag met Papoeadames heen te springen. Daarbij werden echter de meeste door geofende grepen en onder het slaken van uitbundige kreten uit de lucht geplukt. Door vervolgens de vis flink achter de kop te bijten hield het gespartel op waarna de buit op de oever werd gegoid.

Ook de grotere eilanden waar we landden waren bewoond. Het waren kleine paradijsjes met prachtige strandjes, keurig onderhouden tuintjes bij de paalwoningen met palm- en papjabomen op het erf. Het leken volmaakt gelukkige gemeenschappen, ver verwijderd van het vijandige oerwoud, weg van de jachtigheid van de westerse samenleving. Ongerept, idyllisch. Het leven lag er vele tempo's lager. Maar natuurlijk, wie weet hoeveel stress ze hadden om in hun levensonderhoud te voorzien, al leek er wel heel veel vis in deze zee te zitten. En wie weet hoeveel ze leden aan ziekten die elders behandelbaar zouden zijn. Maar deze eiland-Papoea's leken uiterlijk onbezorgd, waren vriendelijk, nodigden ons uit in hun paalwoningen waar we mochten zitten op oude Nederlandse munitiekisten uit Hollandia, zoals Jayapura in de Nederlandse tijd heette. Dat er later in het jaar helikopters zouden gaan overvliegen, en ook

even op hun eiland zouden landen, en dat er een groot schip met een lange staart rondjes kwam varen, ze vonden het allemaal prima.

Eilandbevolking

De laatste plek die we bezochten was het schiereiland Demta, helemaal aan de oostelijke grens van het Podenablok. Hier bevond zich een flinke heuvel die we beklommen om op de top een paar bomen te kappen. Op deze plek zou het laatste navigatiestation komen om in westelijke richting het onderzoeksgebied te bestrijken. Het was aan het eind van de ochtend. Bezweet maar tevreden keek ik de kustlijn langs. In de verte kon ik de eilanden Jamna en Podena zien liggen. Ik had nu in mijn hoofd hoe we het zouden gaan doen. Dat moest goed komen. Als een stel kinderen huppelden Oscar, Tinus en ik uitgelaten de heuvel af naar de baai, waar Connie en Obet met de boot lagen te wachten. Voor de laatste keer duwden we hem door de branding en voeren we terug naar de voor anker liggende Mutiara, het hemd en haar plakkerig van zweet en zout water. Het moederschap voer in één ruk terug naar Sarmi, de kustlijn volgend. Ik bleef de hele tijd aan dek en hing zo nu en dan over de reling om peinzend naar de kust te staren. Daarbij trachtte ik de verschillende plaatsen waar we geland waren te herkennen. Ik keek lang naar het voorbijschuivende beeld van de branding, de donkere streep van het strand en de eentonige en dreigende groene rand van het oerwoud. Zou daarachter de OPM zich schuilhouden? Misschien hadden ze ons de hele reis gevolgd. En misschien waren ze aan boord wel vertegenwoordigd geweest. Wie zou het zeggen.

's Avonds meerden we af aan de pier in Sarmi. Bram stond er met een pick-

uptruck en een busje op ons te wachten, via de radio gewaarschuwd. Waar ik op gehoopt had bleek bewaarheid. Er was post gekomen.

Vanmiddag ben ik met enkele uren vertraging in Dar es Salaam aangekomen, waar ik tot mijn verbazing door iemand werd afgehaald. Dit was geregeld door de directrice van de Tanzanian Leprosy Organisation. Niet gek, hè? Het uitpakken van de bagage op het vliegveld vond ik ditmaal een nog grotere ramp dan op de heenreis. Mijn bagage was namelijk uitgedijd tot meer dan vijftig kilogram ten gevolge van de stapels papier die we bij de cursus kregen. Ook heb ik natuurlijk de nodige spullen gekocht, zoals een paar koperen religieuze kruizen als versiering in een toekomstige villa. Het was irritant om aan te zien hoe de zorgvuldig ingepakte bagage uit elkaar werd getrokken. Dat werd dus flink sjoorren te midden van de menigte, maar het lukte om alles min of meer in de oorspronkelijke toestand terug in de rugzak te krijgen.

De laatste week van de cursus ben ik wat meer mijn eigen gang gegaan. Het was wikkelen en wegen omdat ik zo weinig mogelijk van het officiële programma wilde missen. Aan de andere kant wilde ik ook zoveel mogelijk meemaken van de operaties van de plastisch chirurg, een Deen, Andersen geheten. Op maandag vertelde hij me tijdens een voetoperatie dat hij van koken hield en zich vooral 's zondags op die kunst uitleefde. Daar had ik al een vermoeden van, want de knoflookgeuren drongen weelderig door mijn mond/neuskapje heen. Woensdag had hij speciaal voor de gelegenheid een thermoskan koffie en door zijn vrouw gebakken somosa's meegenomen. Ook daarmee liet hij blijken dat hij er best schik in had, en dat was motiverend voor mij. Het type operaties dat hij uitvoert kom je in Nederland eigenlijk nooit tegen omdat de aandoening van de zenuwen bij lepra specifieke afwijkingen geeft die zich bij andere ziekten of ongevallen niet voordoen. Een aantal operaties en ook het instrumentarium daarvoor heeft hij zelf ontworpen. Sommige operaties, met name die aan de handen, zijn te moeilijk om er zelf aan te gaan beginnen, maar operaties aan een klapvoet en een niet meer sluitend oog wil ik zeker in Bukumbi gaan uitproberen. Het meelopen met de oogarts was erg nuttig. Wat ik hier echter wel erg vreemd vond was dat voorafgaand aan elke operatie gebeden werd. Dit duurde telkens zeker enkele minuten en dat was relatief een tijdrovende bezigheid. De operatie zelf duurde vervolgens slechts tien minuten. Ik heb dat de nonnen in Bukumbi nooit zien doen.

De eindtest was niet zo moeilijk. De definitieve uitslag was nog niet bekend maar in ieder geval had ik meer dan negentig procent van de vragen goed. En nu heb ik dus een door de WHO gegarandeerd lepracertificaat in mijn bezit waarop staat dat ik de cursus ‘most successfully’ doorlopen heb.

Ja, en nu dus weer in Tanzania. Ik heb nog weinig neiging om Swahili te praten en begin steeds automatisch in het Engels. Morgen ga ik door naar Mwanza en dan ben ik benieuwd of ik opgehaald word. Gek om je te realiseren dat het dan gedaan is met alle rust en vrijheid en dat ik weer 's nachts uit bed gerammeld kan worden. En dat zeker in het begin vele begerige blikken zullen vragen wat ik voor hen heb meegebracht.

Blij de eerste twee brieven ontvangen te hebben uit Indonesië. Ze kwamen op dezelfde dag maar daarna heb ik niets meer gehoord. Natuurlijk zit je al lang en breed in Irian Jaya.

Voor mij is de thuiskomst in een roes verlopen. Een enorm drukke dienst achter de rug met veel nachtelijke operaties en veel werk in de avond- en weekenduren. Tussen de bedrijven door veel mensen uit Bukumbi op bezoek om me te begroeten na de vakantie. Dat doet je toch goed. Voorlopig kan ik nog even vooruit met alle maiskolven en eieren die ik bij die gelegenheden gekregen heb.

In het leprakamp bleek de situatie niet zo rooskleurig. Niet voldoende eten en geen goede watervoorziening waardoor de hygiëne duidelijk te wensen overlaat. Verder hadden alle leprapatiënten helemaal geen medicijnen meer gekregen, een ideale manier om resistentie te introduceren. De daar werkende medisch assistent had geen enkele actie ondernomen. We proberen deze figuur er nu maar uit te krijgen want alle aan hem bestede energie lijkt verspild. Het interesseert hem allemaal geen klap en de door ons verstrekte medicijnen verkoopt hij het liefst door aan derden om er zelf beter van te worden.

Het was al donker toen ik na een lange dag weer terugkwam uit Mwanza. Bij thuiskomst bleek er nog steeds geen elektriciteit te zijn. Dit is al twee dagen achter elkaar. Later op de avond ging het licht gelukkig weer aan maar de geurtjes die naar buiten kwamen bij het openen van de koelkast duidden erop dat het nodige aan bederf onderhevig was. Wat dat betreft is het niet hebben van elektriciteit ingrijpender dan in Nederland. Alles bederft hier onder je handen als de koelkast het niet doet. Lastig is ook dat er al maanden geen

gas meer te koop is en dat ik geen houtskool meer had. Het enige alternatief om een warme maaltijd, of koffie of thee naar binnen te krijgen was dus hout sprokkelen, en op een houtvuurtje koken. Een tijdrovende bezigheid te meer daar Emmanuel vier dagen afwezig was, geveld door een hevige malaria.

Toen ik na het weer aanspringen van de elektriciteit maandagavond even flink huishoudelijk actief werd om tenminste weer gekookt water in voorraad te hebben, kwam ik tot mijn grote ontsteltenis een slang in een van de kamers tegen, vlakbij mijn eigen slaapkamer. Ditmaal was het een grotere dan de vorige keer en hij verborg zich meteen achter een mand met mais. Ik had er niet zoveel zin in om tot de aanval over te gaan. Dit leek me nou een leuke klus voor onze nachtwaker die tot nu toe nog weinig spannends beleefd had mijns inziens. Erg enthousiast toonde hij zich echter niet, ik moest hem bijna van zijn stoel afschieten. Na flink soebatten ging hij echter toch mee, ging over tot actie en voelde zich de held van het Wilde Westen toen het beest dood was. Volgens hem was het een hele giftige en had ik in een minuut dood kunnen zijn. Leuke verrassingen dit soort dingen en als ik geen licht had zou ik hem helemaal niet gezien hebben. Maar gelukkig gaan slangen, ook giftige, eigenlijk alleen maar tot de aanval over als ze zich bedreigd voelen.

We zijn inmiddels de Zungu Zungu een paar keer tegengekomen, een soort militie. Die is ontstaan als antwoord op de toenemende rechteloosheid en het falen van de officiële politie. Het betreft een menigte van meer dan honderd man, ook enkele vrouwen, gewapend met pijl en boog. Ze trekken van dorp tot dorp om daar recht te spreken en misdadigers te straffen. En dat doen ze niet zachtzinnig. Vanwege de massale militaristische aanblik doet het een beetje beangstigend aan, vind ik. Ze zijn al een keer door Bukumbi getrokken en hebben hier en daar wat klappen uitgedeeld, maar verder niets. De mensen die ik er in Bukumbi over gehoord heb vinden het ook niet een groep die hen een gevoel van veiligheid geeft, zoals oorspronkelijk bedoeld, maar juist het tegendeel.

Ik begrijp dat het nu wel zeker april zal worden eer je komt. Ik zal proberen om voor die tijd heel hard te werken aan alle administratieve rompslomp om samen ook wat tijd voor andere dingen over te houden. Ik kan je vertellen dat ik er nu al echt naar uitzie.

Even een laatste schrijfsel voordat we elkaar weer zien. Is alles tot nu toe

goed verlopen? Ik neem maar even aan dat je deze brief op tijd krijgt. Het gekke is dat ik geen idee heb hoeveel tijd je in Bukumbi komt doorbrengen.

Je laatste brieven kreeg ik ruim een week geleden op dezelfde dag. Dat is de afgelopen periode ook steeds zo geweest. Ik kreeg de indruk dat het lekker met je gaat in Nieuw-Guinea. De aanwezigheid van minder blanken en meer Indonesiërs heeft mogelijk een positieve invloed. Het feit dat je gedwongen bent om met een militaire escorte te gaan is een schaduwzijde. Wat dat betreft is het inderdaad belangrijk om bij de politieke effecten stil te staan. Tussen de bedrijven door lees ik op het moment een werkstuk over Nieuw-Guinea van een ontwikkelingsgroep uit Deurne. Bij het lezen daarvan werd me nog weer eens duidelijk hoe weinig rekening er destijds werd gehouden met de wensen van de Papoea's bij de overdracht van Nederland aan Indonesië. Wat dat betreft kan ik alleen maar sympathie en begrip voor de OPM hebben, hoewel hun doel mogelijk niet alle door hen gebruikte middelen heiligt. De etnische afkomst en religie zijn zo verschillend van de hen nu overheersende Javanen dat het wel tot spanningen moet leiden. Ik ben benieuwd wat je verdere indrukken zijn.

De laatste weken heb ik hard gewerkt om zoveel mogelijk administratie af te hebben voor je komst, en voor ik in april mganga word (chef-arts). Dan hoop ik dat we gedurende de tijd dat jij er bent een beetje samen kunnen genieten en dat ik niet steeds 's avonds bezig hoef te zijn. Het rapport voor de Leprastichting is nu de deur uit; dit is voor een nieuwe subsidieaanvraag. Alle tb- en lepracijfers voor het jaarrapport zijn uitgerekend. Momenteel heb ik het Oxfamrapport onder handen. Het grootste deel van het rekenwerk daarvoor is ook klaar. Daarnaast moet er ook nog de nodige tekst geschreven worden. Marleen heeft al aangeboden te helpen met typen, omdat ze momenteel niet zoveel te doen heeft, maar vannacht had ze al weeën, dus we moeten nog maar eens zien hoe lang die het uithoudt. Onze vrijetijdspanning wordt een beetje lastig in de periode dat je er bent als ze nog niet bevallen is. Frans wil namelijk na de bevalling begrijpelijkerwijs ook twee weken zwangerschapsverlof opnemen.